

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av lagen om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn (RP 4/2021 rd): Ärendet har remitterats till arbetslivs- och jämställdhetsutskottet för betänkande.

Motioner

I samband med propositionen har utskottet behandlat följande motioner:

- lagmotion LM 1/2019 rd Terhi Koulumies saml m.fl. Lagmotion med förslag till lag om ändring av lagen om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn
- lagmotion LM 2/2019 rd Mia Laiho saml m.fl. Lagmotion med förslag till lag om ändring av 2 § i lagen om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn.

Utlåtande

Utskottet begärda utlåtande i ärendet av lagutskottet den 4 mars 2021:

- lagutskottet LaUU 8/2021 rd

Sakkunniga

Utskottet har hört

- konsultativ tjänsteman Päivi Kantanen, arbets- och näringsministeriet
- registerchef Sari Laitakari, Rättsregistercentralen
- jurist Merike Helander, Barnombudsmannens byrå
- utvecklingschef Laura Yliruka, Institutet för hälsa och välfärd (THL)
- social- och hälsovårdspolitisk expert Ylva Krokfors, Invalidförbundet rf
- specialsakkunnig Kirsi Pollari, Centralförbundet för Barnskydd
- professor Virve Toivonen.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- justitieministeriet
- undervisnings- och kulturministeriet
- social- och hälsovårdsministeriet

Betänkande AjUB 6/2021 rd

- Kyrkans arbetsmarknadsverk
- KT Kommunarbetsgivarna
- Finlands Fackförbunds Centralorganisation FFC rf
- STTK rf
- Akava ry
- Finlands näringsliv rf
- Undervisningssektorns Fackorganisation OAJ rf
- Fackorganisationen för högutbildade inom socialbranschen Talentia rf
- Tehy rf
- Finlands primärskötarförbund SuPer rf
- Hyvinvointiala HALI ry.

Inget yttrande av

- Företagarna i Finland rf.

PROPOSITIONEN OCH LAGMOTIONERNA

Propositionen

Regeringen föreslår att lagen om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn ändras. Syftet med ändringarna är att främja skyddet av minderåriga genom att ge arbetsgivare och andra som är skyldiga att kontrollera brottslig bakgrund möjlighet att också i kortvariga anställningsförhållanden som varar högst tre månader utreda brottslig bakgrund hos arbetssökande och andra personer som omfattas av kontrollförfarandet. Vid anställningar som varar högst tre månader ska arbetsgivare, med arbetsgivare jämförbara aktörer, det vill säga civiltjänstcentraler, arbets- och näringsmyndigheter, myndigheter, kommuner och samkommuner enligt lagen ha rätt att begära att ett straffregisterutdrag visas upp innan en sökande anställs, tillstånd beviljas, beslut fattas eller uppdragsavtal ingås eller efter att anmälan mottagits. Det är inte fråga om att införa en ny skyldighet i lagen, utan en begäran om straffregisterutdrag ska basera sig på respektive aktörers egen prövning och riskanalys.

Den föreslagna lagen avses träda i kraft våren 2021.

Lagmotionerna

I lagmotion LM 1/2019 rd föreslås det att arbetsgivare till personer som arbetar med barn och unga ska kunna begära ett sådant utdrag ur straffregistret som avses i 6 § 2 mom. i straffregisterlagen (770/1993) också vid andra tillfällen än första gången i ett sådant anställnings- eller tjänsteförhållande som innefattar uppgifter som avses i 2 § eller när en person ges dessa arbetsuppgifter första gången.

I lagmotion LM 2/2019 rd föreslås det att också brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn och unga under kortare tid än tre månader ska kontrolleras och att 2 § i lagen om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn (504/2002) ändras enligt det.

Betänkande AjUB 6/2021 rd

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

I propositionen föreslås det ändringar i lagen om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn. Lagen tillämpas på arbete som utförs i anställnings- eller tjänsteförhållande och som varaktigt och i väsentlig grad består i att utan vårdnadshavarens närvaro fostra, undervisa, sköta eller annars ta hand om minderåriga eller i övrigt arbeta i personlig kontakt med minderåriga. Dessutom ska lagen tillämpas när tillstånd söks eller anmälningsskyldighet fullgörs för att producera privata social- och hälsovårdstjänster, när ett uppdragsavtal för familjevård för minderåriga utarbetas, när en person förordnas att fullgöra civiltjänst, när avtal ingås om arbetsprövning och inom den grundläggande utbildningen för att upphandla tjänster inom morgon- och eftermiddagsverksamheten.

De nuvarande bestämmelserna möjliggör inte kontroll av brottslig bakgrund i kortvariga anställningar. Syftet med ändringarna är att främja skyddet av minderåriga genom att ge arbetsgivare och andra som är skyldiga att utreda brottslig bakgrund möjlighet att också i kortvariga anställningsförhållanden som varar högst tre månader kontrollera brottslig bakgrund hos arbetssökande och andra personer som omfattas av kontrollförfarandet.

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet välkomnar syftet med den föreslagna lagändringen, det vill säga att skydda barn, och stöder att kontroll av brottslig bakgrund utsträcks till den typ av kortvariga anställningar och arbetssituationer som anges ovan. Utskottet tillstyrker lagförslaget, men med ändringarna och anmärkningarna nedan.

Skyldigheten att kontrollera brottslig bakgrund

Enligt den föreslagna bestämmelsen är det inte obligatoriskt att begära ett straffregisterutdrag i anställningar som pågår högst tre månader, utan läget beror på varje parts egen prövning och riskanalys. I sitt utlåtande till arbetslivs- och jämställdhetsutskottet behandlar lagutskottet (LaUU 8/2021 rd) prövningsmöjligheten vad gäller rätten att kräva att ett straffregisterutdrag visas upp, det vill säga om det bör vara fråga om en skyldighet i stället för en rättighet också i anställningsförhållanden som varar högst tre månader och i andra situationer där arbete utförs.

Lagutskottet lägger fram flera aspekter som talar för en skyldighet i stället för en rättighet. Bland dem märks skydd av barn, ansvarsfrågor och inkonsekvent tillämpningspraxis som eventuellt följer av rätten att kontrollera, om vissa arbetsgivare utnyttjar rätten och andra inte gör det. Lagutskottet påpekar också att antagligen redan vetskapen om att brottslig bakgrund kontrolleras medför att de som gjort sig skyldiga till brott mot barn inte söker anställningar där brottslig bakgrund kontrolleras.

Å andra sidan tar lagutskottet upp praktiska frågor som talar för regleringsmodellen i propositionen, bland annat behovet av vikarier. Vikarier behövs oftast vid oförutsedd frånvaro inom småbarns pedagogisk verksamhet och i skolorna. I enskilda fall får anställning av en vikarie inte falla på att arbetsgivaren inte har tid att kontrollera ett straffregisterutdrag, om arbetsgivaren i övrigt

Betänkande AjUB 6/2021 rd

anser att personen är lämplig. Det kan hända att personalläget är olagligt om tillgången till vikarier drar ut på tiden.

De praktiska svårigheterna är enligt lagutskottet nära kopplade till hur snabbt det går att få straffregisterutdrag från Rättsregistercentralen, där den normala maximala handläggningstiden är 7 arbetsdagar. I handläggningstiden måste också utbytet av straffregisterinformation inom EU beaktas, där medlemsstaterna är skyldiga att svara på begäranden inom 20 arbetsdagar. Handläggningen av ett straffregisterutdrag för en person som är medborgare i ett annat EU-land kan således ta betydligt längre tid än maximitiden på 7 arbetsdagar och i vissa fall upp till över en månad.

Lagutskottet framhåller också att kontroll av brottslig bakgrund bara är ett, om än viktigt, medel bland flera andra för att förebygga brott mot barn. Ett straffregisterutdrag avslöjar bara de högriskpersoner som redan har dömts för brott. Kontroll av lämpligheten hos de som söker in till utbildning inom området samt arbetsplatsarrangemang, handledning och övervakning av arbetstarna är sannolikt mer väsentliga metoder för att förhindra brott.

I utlåtandet drar lagutskottet följande slutsats: ”Att döma av inkommen information verkar det i det rådande läget sett i ett helhetsperspektiv mest motiverat att det för att undvika eventuella problem i situationer enligt 5 b § är fråga om rätt att begära utdrag på det sätt som avses i propositionen.” Vidare framhåller lagutskottet följande: ”Den lösning som regeringen valt i den här situationen talar också för att propositionens viktigaste innehåll är att det stiftas en ny 5 b § och att propositionen beretts utgående från en behovsprövad modell. Det är motiverat att en eventuell ändring av denna centrala lösning görs utifrån omsorgsfull och grundlig lagberedning och ingående bedömning av konsekvenserna.”

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet instämmer i dessa slutsatser och anser att det är viktigt att tydliga anvisningar utarbetas för att säkerställa tydlighet och samordnad praxis för begäran om straffregisterutdrag i situationer där prövning kan tillämpas. Det måste ges anvisningar om arbetsgivarnas riskanalys och analysen måste följas upp och övervakas. Anvisningarna måste stödja utövningen av rätten i så stor utsträckning som möjligt, med undantag för nödvändiga undantagsfall.

Behovet av reviderad lagstiftning

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet konstaterar att lagstiftningen om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn är förenad med ett mer omfattande utrednings- och utvärderingsbehov. Det är viktigt att statsrådet snabbt startar en utredning och en utvärdering av lagstiftningen och behovet av en övergripande revidering och i förekommande fall bereder ändringar i lagstiftningen. I anslutning till detta är det viktigt att följa upp den aktuella lagstiftningen. I utredningen är det vidare viktigt att bedöma om och hur skyldigheten att kontrollera brottslig bakgrund kan utsträckas till anställningar som är kortare än tre månader för att undvika liknande situationer och eventuella andra problematiska fall. Utredningen bör också ta ställning till olika sätt att få straffregisterutdrag snabbare. Dessutom är det viktigt att utredningen bedömer möjligheterna att kontrollera brottslig bakgrund under anställningsförhållandet och om det för närvarande finns grupper som är undantagna tillämpningsområdet men vars eventuella brottsliga bakgrund bör kontrolleras. Det gäller bland annat självständiga yrkesutövare inom hälso- och sjuk-

Betänkande AjUB 6/2021 rd

vård och intressebevakare. Också ändamålsenligheten med avgiftsbelagda straffregisterutdrag bör bedömas, likaså om det finns behov av att kontrollera om de som söker in till utbildning lämpar sig för området.

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet föreslår att riksdagen godkänner ett uttalande som motsvarar uttalandet i utlåtandet från lagutskottet om att riksdagen förutsätter att statsrådet skyndsamt gör en övergripande utredning och utvärdering av lagstiftningen om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn och anknytande revideringsbehov, i synnerhet av möjligheterna att utvidga skyldigheten att kontrollera brottslig bakgrund och påskynda utlämnande av straffregisterutdrag samt vid behov bereder förslag till ny lagstiftning. (*Utskottets förslag till uttalande 1*)

Övrigt

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet påpekar att det i propositionen inte ingår någon särskild bedömning av konsekvenserna för barn, vilket i det här fallet borde ha gjorts när det explicit är fråga om lagstiftningen om barn. Det är viktigt att frågan uppmärksammas i den föreslagna fortsatta utredningen.

Lagmotionerna

Med hänvisning till motiveringen ovan föreslår utskottet att lagmotionerna LM 1/2019 rd och LM 2/2019 rd förkastas.

DETALJMOTIVERING

Lagen om ändring av lagen om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn

7§. Anteckning om uppvisat straffregisterutdrag och återlämnande av utdraget. Enligt paragrafen får det i personuppgifterna om den som visat upp ett straffregisterutdrag endast antecknas att utdraget har visats upp samt utdragets identifikationsuppgifter. I propositionen sägs det att med identifikationsuppgifter avses datum för utdraget. I utfrågningen av sakkunniga påpekades det att ordet identifikationsuppgifter i den gällande bestämmelsen är mångtydigt och att det kan leda till att onödiga uppgifter samlas in ur straffregisterutdraget. Utskottet föreslår att den första meningen ändras för att få en mer exakt och noggrant avgränsad formulering och ändrar därför ”utdragets identifikationsuppgifter” till ”datum för utdraget”.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottets förslag till beslut:

Riksdagen godkänner lagförslaget i proposition RP 4/2021 rd med ändringar. (Utskottets ändringsförslag)

Betänkande AjUB 6/2021 rd

Riksdagen förkastar lagförslagen i lagmotionerna LM 1/2019 rd och LM 2/2019 rd.

Riksdagen godkänner två uttalanden. (*Utskottets förslag till uttalanden*)

Utskottets ändringsförslag

Lag

om ändring av lagen om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn (504/2002) 2 § 2 mom. 3 punkten och 2 § 3 mom. samt 7 §,
av dem 2 § 2 mom. 3 punkten och 2 § 3 mom. sådana de lyder i lag 926/2012, och
fogas till lagen en ny 5 b § som följer:

2 §

Tillämpningsområde

På de villkor som anges i 1 mom. tillämpas lagen även på

3) familjevård som lämnas av familjevårdare enligt 3 § i familjevårdslagen (263/2015),

Denna lag tillämpas dock inte på sådana uppgifter enligt 1 och 2 mom. som sammanlagt varar högst tre månader under en ettårsperiod, om inte något annat följer av 5 b §. Vidare gäller att civiltjänstcentralerna inte kan förordna en person att utföra uppgifter som avses i denna lag, om personen i fråga inte vill ta emot sådana uppgifter.

5 b §

Rätt att kräva uppvisande av straffregisterutdrag

Utöver vad som föreskrivs i 3—5 och 5 a § har arbetsgivare och med arbetsgivare jämförbara aktörer, sådana myndigheter och kommuner som avses i 4 § och sådana kommuner och samkommuner som avses i 5 och 5 a § i fråga om arbetsuppgifter som varar högst tre månader rätt att kräva att ett straffregisterutdrag uppvisas innan en person anställs, ett tillstånd beviljas, ett beslut fattas eller ett uppdragsavtal ingås eller efter att en anmälan mottagits.

Betänkande AjUB 6/2021 rd

7 § (Ny)

Anteckning om uppvisat straffregisterutdrag och återlämnande av utdraget

I personuppgifterna om den som visat upp ett straffregisterutdrag får endast antecknas att utdraget har visats upp samt datum för utdraget. Arbetsgivaren eller någon annan som enligt denna lag har fått se straffregisterutdraget får inte kopiera det. Straffregisterutdraget ska utan dröjsmål återlämnas till den som visat upp det.

Denna lag träder i kraft den 20 .

Utskottets förslag till uttalanden

1. *Riksdagen förutsätter att statsrådet skyndsamt gör en övergripande utredning och utvärdering av lagstiftningen om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn och anknytande revideringsbehov, i synnerhet av möjligheterna att utvidga skyldigheten att kontrollera brottslig bakgrund och påskynda utlämnande av straffregisterutdrag, och vid behov bereder förslag till ny lagstiftning.*
2. *Riksdagen förutsätter att statsrådet uppmärksammar barns säkerhet och tillgodoseendet av de grundläggande fri- och rättigheterna på behörigt sätt, när det är fråga om personers lämplighet att arbeta med barn, och i kommande lagstiftningsprojekt som gäller dessa frågor gör en bedömning av konsekvenserna för barn och inkluderar den i propositionerna till riksdagen.*

Betänkande AjUB 6/2021 rd

Helsingfors 12.5.2021

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Anna Kontula vänst
medlem Bella Forsgrén gröna
medlem Tuomas Kettunen cent
medlem Terhi Koulumies saml
medlem Rami Lehto saf
medlem Niina Malm sd
medlem Hanna-Leena Mattila cent
medlem Jukka Mäkynen saf
medlem Anders Norrback sv
medlem Ilmari Nurminen sd
medlem Arto Satonen saml
medlem Ruut Sjöblom saml
medlem Riikka Slunga-Poutsalo saf
medlem Sofia Virta gröna
ersättare Antero Laukkanen kd.

Sekreterare var

plenarråd Miika Suves.

Betänkande AjUB 6/2021 rd
Reservation 1

RESERVATION 1

Motivering

I propositionen föreslås det att tillämpningsområdet för lagen om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn ska vidgas så att arbetsgivare och andra som är skyldiga att kontrollera brottslig bakgrund ges rätt att kontrollera eventuell brottslig bakgrund hos arbetssökande och andra personer som omfattas av förfarandet också vid anställningsförhållanden som varar högst tre månader och i andra arbetssituationer.

Arbetslivs- och jämställdhetsutskottet begärde utlåtande av lagutskottet om prövningsrätt för begäran om framläggande av straffregisterutdrag, det vill säga om det i stället för rätt ska finnas skyldighet att kontrollera brottslig bakgrund i så kortvariga anställningar. Lagutskottet föreslog att riksdagen godkänner ett uttalande, där statsrådet skyndsamt förutsätts göra en övergripande utredning och utvärdering av lagstiftningen om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn och anknytande revideringsbehov, i synnerhet av möjligheterna att utvidga skyldigheten att kontrollera brottslig bakgrund och påskynda utlämnande av straffregisterutdrag samt vid behov bereder förslag till ny lagstiftning.

För oss sannfinländare är det viktigt att skydda minderårigas personliga integritet och främja deras säkerhet. Sannfinländarnas utskottsgrupp understryker de omständigheter i utlåtandet från lagutskottet som anges i punkt 5 i betänkandet och anser att förslaget om prövningsrätt vid begäran om utdrag ur straffregistret är otillräckligt. Det måste i alla lägen finnas en lagstadgad skyldighet att kontrollera brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn oberoende av hur länge anställningsförhållandet eller någon annan arbetssituation pågår, eftersom redan existensen av en skyldighet får dem som gjort sig skyldiga till brott mot barn att inte söka anställningar där brottslig bakgrund utreds.

Enligt uppgift har personer med brottslig bakgrund en tendens att vilja arbeta med barn. Vi i Sannfinländarnas utskottsgrupp vill påpeka att regeringens bedömning av lagändringens konsekvenser huvudsakligen baserar sig på en bedömning av konsekvenserna för arbetsgivare och Rättsregistercentralen. I ett sakkunnigyttrande till utskottet pekar barnombudsmannen att regleringsalternativen inte alls har bedömts med avseende på barnets rättigheter. Någon konsekvensbedömning har inte gjorts exempelvis utifrån i vilken utsträckning det går att förhindra vanvård av barn, om straffregisterutdrag utan undantag begärs också vid kortvariga anställningar. Det måste ses som en betydande brist eftersom barnets bästa primärt ska beaktas i alla åtgärder som rör barn.

Rätten till personlig säkerhet och integritet tryggas för alla både i grundlagen och i flera människorättskonventioner. Dessa författningar och konventioner skyddar också barn. Även riktlinjerna i den nationella barnstrategin säger ut att varje barn har ovillkorlig rätt till liv och skydd mot varje form av våld. Sannfinländarnas utskottsgrupp anser att det är precis den här typen av förslag där det är allra viktigast att göra en bedömning av konsekvenserna för barn och anser att det är vara beklagligt och en stor brist att regeringen låter bli att göra en bedömning.

Betänkande AjUB 6/2021 rd **Reservation 1**

Barnets rätt till särskilt skydd är en av de viktigaste principerna för barnrätten. Principen om skydd för barn finns inskriven bland annat i FN:s konvention om medborgerliga och politiska rättigheter, FN:s konvention om ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter och FN:s konvention om barnets rättigheter. Barnkonventionen förpliktar konventionsstaterna att vidta alla lämpliga åtgärder för att skydda barn mot varje form av fysiskt eller psykiskt våld, skada eller misshandel, försummelse, likgiltighet eller misshandel eller utnyttjande, inbegripet sexuellt utnyttjande, när de vårdas av sina föräldrar, en annan laglig vårdnadshavare eller någon annan.

Som part i det så kallade Lanzarotekonventionen har Finland å sin sida förbundit sig att bland annat genom lagstiftning säkerställa att personer som söker sig till yrken som inbegriper regelbunden kontakt med barn inte har dömts för sexuellt utnyttjande eller sexuella övergrepp mot barn. Lanzarotekommittén, som övervakar konventionen, har betonat vikten av att genomföra obligatorisk screening inom såväl offentlig som privat sektor vid rekrytering. Det bör noteras att kommittén i sin utvärderingsrapport från 2019 explicit konstaterar att Finlands lagstiftning inte uppfyller kraven i konventionen, eftersom straffregisterutdrag inte krävs av personer med anställningsförhållanden som varar högst tre månader under ett år. Vi anser att regeringens förslag om prövningsrätt för begäran om framläggande av straffregisterutdrag i anställningar som varar högst tre månader inte räcker till för att uppfylla förpliktelseerna enligt Lanzarotekonventionen.

De praktiska problemen med en förpliktande modell hänger enligt uppgifter till lagutskottet samman med att det kan dra ut på tiden med att anställa kortvariga vikarier. Här måste det tilläggas att ett straffregisterutdrag för kontroll av brottslig bakgrund gäller i sex månader. Ett straffregisterutdrag för ett visst arbetsuppdrag kan således användas också för andra uppdrag under giltighetstiden. Till exempel de som finns i vikarieregister för företag som förmedlar arbetskraft till daghem och skolor kan alltså ofta med en gång lämna ett straffregisterutdrag till arbetsgivaren, också när vikariehjälp behövs oförutsett och med kort varsel. För de fall när ett straffregisterutdrag på grund av tidsbrist inte är tillgängligt före anställningen föreslår vi en regleringsmodell där arbetstagaren ska visa upp straffregisterutdrag för arbetsgivaren så snart som begäran om utdrag har behandlats vid Rättsregistercentralen.

Sannfinländarnas utskottsgrupp anser att det är extra problematiskt att kommunerna och i synnerhet enheterna inom småbarnspedagogisk verksamhet har visat sig vara eftertraktade praktikplatser inom den integrationsutbildning som arbets- och näringsbyråerna ansvarar för och erbjuder invandrare. Men praktiken är så kortvarig att den inte tillåter att straffregisterutdrag begärs. Också i övrigt är det ofta omöjligt att kontrollera brottslig bakgrund på ett tillförlitligt sätt för personer som får integrationstjänster. Vår utskottsgrupp anser att den här typen av praktik inte får ordnas så att den äventyrar säkerheten för barn eller skolelever som deltar i småbarnspedagogisk verksamhet. Vidare anser vi att personer vars brottsliga bakgrund eller över huvud taget identitet det är omöjligt att få tillförlitlig information om inte ska placeras i sådana arbeten där de har personlig kontakt med minderåriga.

För alla eventualiteter konstaterar vi i Sannfinländarnas utskottsgrupp här att vi instämmer i lagutskottets förslag till uttalande om att riksdagen förutsätter att statsrådet skyndsamt gör en övergripande utredning och utvärdering av lagstiftningen om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn och anknytande revideringsbehov, i synnerhet av möjligheterna att utvidga skyldigheten att kontrollera brottslig bakgrund och påskynda utlämnande av straffregis-

Betänkande AjUB 6/2021 rd
Reservation 1

terutdrag samt vid behov bereda förslag till ny lagstiftning. Vidare är det befogat att utreda möjligheterna att kontrollera brottslig bakgrund under pågående anställningsförhållande och om det för närvarande finns grupper som är undantagna tillämpningsområdet men som brottslig bakgrund bör kontrolleras för.

Förslag

Vi föreslår

att riksdagen godkänner lagförslaget med ändringar (*Reservationens ändringsförslag*) och

att riksdagen godkänner ett uttalande (*Reservationens förslag till uttalande*).

Reservationens ändringsförslag

Lag

om ändring av lagen om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn (504/2002) 2 § 2 mom. 3 punkten och 2 § 3 mom. samt 7 §,
av dem 2 § 2 mom. 3 punkten och 2 § 3 mom. sådana de lyder i lag 926/2012, och
fogas till lagen en ny 5 b § som följer:

2 §

Tillämpningsområde

På de villkor som anges i 1 mom. tillämpas lagen även på

(3 punkten som i AjUB)

~~Denna lag tillämpas dock inte på sådana uppgifter enligt 1 och 2 mom. som sammanlagt varar högst tre månader under en ettårsperiod, om inte något annat följer av 5 b §.~~ Om ett straffregisterutdrag på grund av tidsbrist inte är tillgängligt i en kortvarig arbetsuppgift innan arbetet inleds, ska arbetstagaren visa upp ett straffregisterutdrag för arbetsgivaren på det sätt som föreskrivs i 5 b §. Civiltjänstcentralerna kan inte förordna en person att utföra uppgifter som avses i denna lag, om personen i fråga inte vill ta emot sådana uppgifter.

Betänkande AjUB 6/2021 rd
Reservation 1

5 b §

Straffregisterutdrag i kortvariga arbetsuppgifter

Utöver vad som föreskrivs i 3—5 och 5 a § är arbetsgivare och med arbetsgivare jämförbara aktörer, sådana myndigheter och kommuner som avses i 4 § och sådana kommuner och samkommuner som avses i 5 och 5 a § i fråga om arbetsuppgifter som varar högst tre månader skyldiga att kräva att ett straffregisterutdrag uppvisas innan en person anställs, ett tillstånd beviljas, ett beslut fattas eller ett uppdragsavtal ingås eller efter att en anmälan mottagits.

Om ett straffregisterutdrag på grund av tidsbrist inte är tillgängligt innan arbetet inleds, är arbetstagaren skyldig att visa upp ett straffregisterutdrag för arbetsgivaren så snart som begäran om utdrag har behandlats vid Rättsregistercentralen.

7 §

(Som i AjUB)

Denna lag träder i kraft den 20 .

Reservationens förslag till uttalande

Riksdagen förutsätter att statsrådet vidtar åtgärder för att säkerställa att personer som omfattas av integrationstjänsten och vars identitet eller brottsliga bakgrund inte kan kontrolleras på ett tillförlitligt sätt inte godkänns för praktik på arbetsplatser eller i andra anställningar där de är i personlig kontakt med minderåriga.

Helsingfors 12.5.2021

Rami Lehto saf
Riikka Slunga-Poutsalo saf
Jukka Mäkynen saf

Betänkande AjUB 6/2021 rd Reservation 2

RESERVATION 2

Motivering

Samlingspartiets utskottsgrupp välkomnar regeringens proposition med förslag till lag om ändring av lagen om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn. Lagstiftningen ska skydda barns integritet och säkerhet i alla lägen. Finland har förbundit sig att följa FN:s konvention om barnets rättigheter, och den kräver aktiva åtgärder av konventionsstaterna för att skydda barnen.

Regeringens regleringsmodell baserar sig på arbetsgivarnas möjlighet att begära ett straffregisterutdrag också i anställnings- och tjänsteförhållanden som varar kortare tid än tre månader. I propositionen motiveras frivilligheten i regleringsmodellen särskilt med hänvisning till arbetsgivarnas administrativa börda. Propositionen saknar en bedömning av hur någon annan regleringsmodell kan skydda minderåriga bättre än den valda regleringslösningen. I utfrågningen av sakkunniga kom det fram att tillgodoseendet av barns rättigheter är beroende av vad de vuxna gör, när det är arbetsgivaren som avgör om ett straffregisterutdrag ska begäras eller inte. De vuxnas åtgärder kan i sin tur påverkas av många olika bakgrundsfaktorer.

Sett ur arbetsgivarens synvinkel är situationen tydligare både vad beträffar ansvarsfrågorna och vad beträffar arbetsgivarens ersättningsskyldighet, när det finns en skyldighet, om något skulle inträffa. Som det är nu är det oklart utifrån vilka kriterier arbetsgivarna ska överväga om de ska utnyttja sin rätt att kontrollera brottslig bakgrund eller inte. Om begäran om utdrag är beroende av prövning och arbetsgivaren i något fall låter bli att begära utdraget och något händer, blir man tvungen att bedöma bland annat om prövningsrätten har tillämpats på rätt sätt. Skyldighet vore en mer fungerande modell också i de fall när eventuellt ersättningsansvar för arbetsgivaren måste övervägas. En skyldighet säkerställer också likabehandling av arbetstagarna. Prövningsrätt kan leda till varierande tillämpningspraxis i kommuner och städer, om en del arbetsgivare tillämpar rätten att kontrollera brottslig bakgrund och en del inte.

Sakkunniguppgifter visar att det är motiverat att föreskriva om en skyldighet för arbetsgivarna att kontrollera brottslig bakgrund i stället för att föreskriva en möjlighet att göra det. Bestämmelser om en skyldighet förbättrar barns rättigheter och är också i det hänseendet en motiverad lösning. Lagförslaget i propositionen måste ändras så att det vad gäller begäran om straffregisterutdrag grundar sig på en skyldighet i stället för på en rätt. Vår ändring av paragrafen gör det möjligt att tillfälligt avvika från skyldigheten, om arbetsgivaren inte kan uppfylla den lagstadgade dimensioneringen.

Samlingspartiets utskottsgrupp instämmer i lagutskottets förslag till uttalande, om att riksdagen godkänner ett uttalande, där statsrådet skyndsamt förutsätts göra en övergripande utredning och utvärdering av lagstiftningen om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn och av anknytande revideringsbehov, i synnerhet av möjligheterna att utvidga skyldigheten att kontrollera brottslig bakgrund och påskynda utlämnande av straffregisterutdrag samt vid behov bereder förslag till ny lagstiftning.

Betänkande AjUB 6/2021 rd
Reservation 2

Förslag

Vi föreslår

att riksdagen godkänner lagförslaget med ändringar. (*Reservationens ändringsförslag*)

Reservationens ändringsförslag

Lag

om ändring av lagen om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen om kontroll av brottslig bakgrund hos personer som arbetar med barn (504/2002) 2 § 2 mom. 3 punkten och 2 § 3 mom. samt 7 §,
av dem 2 § 2 mom. 3 punkten och 2 § 3 mom. sådana de lyder i lag 926/2012, ~~och~~
~~Fogastill lagen en ny 5 b §~~ som följer:

2 §

Tillämpningsområde

På de villkor som anges i 1 mom. tillämpas lagen även på

(3 punkten som i AjUB)

~~Denna lag tillämpas dock inte på sådana uppgifter enligt 1 och 2 mom. som sammanlagt varar högst tre månader under en ettårsperiod, om inte något annat följer av 5 b §.~~ Arbetsgivaren kan låta bli att begära straffregisterutdrag innan arbetet inleds för att uppfylla den lagstadgade dimensioneringen. I sådana situationer ska arbetstagaren lämna ett utdrag i efterskott omedelbart efter att ha fått det från Rättsregistercentralen. Vidare gäller att civiltjänstcentralerna inte kan förordna en person att utföra uppgifter som avses i denna lag, om personen i fråga inte vill ta emot sådana uppgifter.

~~5 b §~~

Rätt att kräva uppvisande av straffregisterutdrag

~~Utöver vad som föreskrivs i 3—5 och 5 a § har arbetsgivare och med arbetsgivare jämförbara aktörer, sådana myndigheter och kommuner som avses i 4 § och sådana kommuner och samkommuner som avses i 5 och 5 a § i fråga om arbetsuppgifter som varar högst tre månader rätt att kräva~~

Betänkande AjUB 6/2021 rd
Reservation 2

~~va att ett straffregisterutdrag uppvisas innan en person anställs, ett tillstånd beviljas, ett beslut fattas eller ett uppdragsavtal ingås eller efter att en anmälan mottagits.~~

7 §

(Som i AjUB)

Denna lag träder i kraft den 20 .

Helsingfors 12.5.2021

Arto Satonen saml
Terhi Koulumies saml
Ruut Sjöblom saml
Antero Laukkanen kd